



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Ejusdem capitula excerpta ex lege Longobardorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

in verbo tantum & veritate promittant, de quibus specialiter Abbas adducant Domino nostro, deinde Advocatis & Vicariis, Centenariis, sive fore censiti Prefbyteri, atque cuncta generalitas populi, tam puerilitate annorum duodecim quamque de senili, qui ad placita venissent, & iustionem adimplere seniorum & conservare possunt, sive pagenses, sive Episcoporum & Abbatissarum vel Comitum hominum, & reliquorum hominum, fiscalini quoque & coloni, & ecclesiastici atque servi, qui honorati beneficia & ministeria tenent, vel in vassallatico honorati sunt, cum domini sui, & caballos, arma, & scutum, & lanceam, spatam, & senespium habere possunt, omnes iurent, & nomina vel numerum de ipsis qui juraverunt ipsis Missis in breve secum adportent. Et Comites similiter de singulis centenis esse noti, tam de illis qui infra pago nati sunt, pagenses fuerint, quamque & de illis qui aliunde in vassallatico commendati sunt. Et si fuerit aliquis qui per ingenium fugitando de comitatu ad alium comitatum se propter istum sacramentum distulerit, aut per superbiam jurare noluerint semoti, per brevem renuntiare sciant, & tales aut per fidei iussores mittant. Et ipsi fidei iussores non habuerint qui in praesentia Domni Regis illos adducant, sub custodia serventur. Aut si in illo vicinio habitare voluerint, sicut ceteri ju-

rent. Et si fugitivum quis invenerit, Domino Regi nuntiatum fiat per ipsos Missos.

Quod Dominus Rex vult unicuique legem suam conservare.

XXXVII. Explicare debent ipsi Missi qualiter Domino Regi dictum est quod multi se complangunt legem non habere conservatam, & quia omnino voluntas Domni Regis est ut unusquisque homo suam legem pleniter habeat conservatam. Et si alicui contra legem factum est, non est voluntas sua nec iussio. Veruntamen si Comes aut Missus vel quilibet homo hoc fecit, fiat annuntiatum Domino Regi: quia ipse plenissime haec emendare vult. Et per singulos inquirent qualem habeant legem ex nomine, & nullatenus sine Comite de ipso pago istam legationem perficiant. Excepto si ille Comes in alia utilitate Domni Regis fuerit, aut aliqua infirmitas eum detinuerit, quod ibi esse non habeat.

Ut omnes se preparent ad bellum.

XXXVIII.tia habeant ipsi Missi una cumrum ministeris fuerint, ut omnes hoc anno veniant hostiliter in solatio sicut sua fuerit iussio, & pacem intrantnt infra patria qui per epistolas suas deis significare vult, quando vel ubiter se conjungi.

E X P L. C A P.

EIVSDEM PIPPINI CAPITVLA

EXCERPTA EX LEGE LONGOBARDORVM.

De advenis & peregrinis, ut pacem habeant.

Lib. 1. leg.
Longob.
tit. 9. c. 18.

I. DE advenis & peregrinis qui in Dei servitio Romam vel ad alia loca ad sanctorum corpora ire festinant, ut salvi vadant & revertantur sub nostra defensione. Et qui aliquem ex ipsis peregrinis occidere praesumpserit, sexaginta solidos in palatio nostro sacro componat. Et in super compositio illa de ipso homicidio componatur ei cui ipsum leadam legis pertinet. Et hoc damus in mandatis

cunctis Episcopis & Abbatibus seu Actionariis nostris ut haec omnis suprascripta iustitia de praesentia absque ulla tarditate adimpleta fieri debeat, ut qui in tantis annis iustitiam habere non potuerit, vel modo per Dei omnipotentis misericordiam simul & per praecipuum Domni & genitoris nostri Karoli Regis Francorum & Longobardorum ac Patricij Romanorum, simul & per nostram praecipionem, unusquisque iustitiam suam accipiat.

De servis & ancillis fugacibus.

<sup>Ibid. tit. 27.
c. 73.</sup> II. De servis & ancillis fugacibus, ut unusquisque iudex studium ponat ad perquirendum, juxta ut edictum continet. Et hoc damus in mandatis, ut tam in Austria quam in Istria quamque in Emilia & Tuscia seu littore maris per omnia loca perquirantur suprascripti fugaces; & apud locum convenient Sculdafij, Decani, Salarij, vel loco præpositi, ut nullus eos concelet, & ubicunque inventi fuerint, ipse apud quem inventi fuerint, unâ cum Misso Comitibus de ipso loco ad nos perducantur, ita ut jurare valeant quod neminem concelassent.

De fugitivis.

^{Ibid. c. 74.} III. De fugitivis qui in partibus Beneventi & Spoleti sive Romania vel Pentapoli confugium faciunt, ut reddantur, & sint reversi ad propria loca.

De latronibus.

^{Ibid. c. 75.} IV. Quicumque post Missam sancti Iohannis Baptiste latroni mansionem dederit, si Francus est, cum duodecim similibus Francis juret quod latronem cum fuisse nescisset, licet pater ejus sit aut frater aut propinquus. Et si hoc jurare non potuerit, & ab alio convictus fuerit quod latronem in hospitio suscepisset, quasi latro & infidelis judicetur. Quia qui latro est, infidelis est in nostro regno Francorum; & qui illum suscepit, similis est illi. Si autem audivit quod latro fuisset, & tamen nescit firmiter, aut juret solus quod nunquam eum audisset nec per veritatem nec per mendacium latronem esse; aut sit paratus, si ille postea de latrocinio convictus fuerit, ut similiter damnetur.

Ne quis alterius res invadat.

^{Ibid. tit. 27. c. 10.} V. Vt nullus alteri præsumat res suas aut alias causas sine iudicio legali tollere aut invadere. Et qui hoc facere præsumpserit, ad partem nostram exinde bannum componat.

De animalibus vel aliis rebus, à quibus emanant.

^{Ibid. lib. 1. tit. 28. c. 4.} VI. Vt nullus comparet caballum, bovem, jumentum, vel aliam rem, nisi illum hominem cognoscat qui ei vendiderit, aut de quo pago est, vel ubi manet, & quis est ejus senior.

De denariis, qualiter possint hereditare.

^{Ibid. tit. 34. c. 11.} VII. Homo denarius non ante hereditare in sua agnatione poterit quousque in tertiam generationem perveniat. Et homo chartularius similiter.

De viduis & orphanis.

VIII. Vt vidua & orphani tutores habeant juxta illorum legem, qui illos defendant & adjuvent, ut per malorum hominum oppressionem justitias suas non perdant. Et si tutor illorum aliquis esse noluerit, iudex prævideat hominem Deum timentem, juxta ut lex illorum est, qui per nostram præceptionem illorum causam peragere debeat.

De armis infra patriam non portandis.

IX. Vt nullus ad mallum vel ad placitum infra patriam arma, id est, scutum & lanceam portet.

De justitiis faciendis à Comitibus & ceteris iudicibus.

X. De universali quidem populo, qui ubicunque justitiam quaesierint, suscipiant à Comitibus suis quam etiam à Gastaldis seu Sculdais vel loci Præpositis, juxta ipsorum legem, absque tarditate. Et si Comites Franci ad justitiam faciendam distulerint, & probatum fuerit, juxta ut eorum fuerit electio, ita pœna subiaceat, & de illorum honore ita fiat sicut est consuetudo Francorum. Et de Longobardis Comitibus, qui ex ipsis neglectum posuerit ad justitiam faciendam, & probatum fuerit, juxta ut eorum fuit electio, ita pœna subiaceat, & de illorum honore sicut illorum lex est, ita componat. Et si forsitan attenderit ad Gasindium, vel ad parentem vel ad amicum suum, seu ad præmium, & legem non judicaverit, & probatum fuerit, vvidrigildum suum componat, & honorem suum amittat, sicut ipsorum lex est. Et si Gastaldus aut Sculdais vel loci Præpositus de qualibet judiciaria tam ad suos pagenses quam ad alios qui justitiam quaesierint non fecerit, componat sicut lex ipsorum est. Et si forsitan Francus aut Longobardus habens beneficium justitiam facere noluerit, ille iudex in cuius ministerio fuerit contradicatur illi beneficium suum interim dum ipse aut Missus ejus justitiam faciat.

De diversis malis facinoribus per sacramenta investigandis.

XI. Vt iudex unusquisque faciat jurare ad Dei iudicia per civitates homines credentes, juxta quantos præviderit, seu foris per curtes vel vicos ubi manent, ut cui ex ipsis cognitum fuerit homicidia, furta, adulteria, & de illicitis conjunctionibus, ut nemo eos concelet. Et hoc damus in mandatis, ut si quis venerit justitiam reclamare super quempiam hominem de homicidio

homicidio vel furto aut præda, & ille super quem dixerit denegare voluerit, tunc ille qui reclamatur, si potuerit, adprobet illud. Et si forsitan non potuerit adprobare, & ipse super quem dixerit negaverit quòd ipsum malum nec ipse nec homines ipsius perpetrassent, & posuerit excusationem, & dixerit, *Nomina mihi meos homines qui tibi istud malum fecerunt, ego tibi de illis iustitiam faciam*, & ille incognitus qui reclamatur, nomina de illis hominibus nescit, nec approbare potest, & ipsi qui exinde veritatem sciunt denegare voluerint, & ille qui reclamatur dixerit quia illi homines veritatem sciunt, tunc iudex qui in ipso loco est faciat jurare homines illos, quilibet sint Franci aut Longobardi, quos ipse nominatè dixerit, ut dicant exinde veritatem. Et si credentes homines fuerint, in manu Comitum sui dextram dent. Et si latrocinia vel furta aut præda inventa fuerint, emendentur ita ut eorum lex est, cui ipsum malum perpetratum fuerit. Tamen iudex de loco undefuerit, de latronibus & furbis studium ponat ut populus iste hic habitans aut veniens in pace vivere valeat.

De Missis dominicis, & de Comite in aliquod missaticum directo.

Ibid. c. 10. XII. Vt in illius Comitum ministerio idem Missi nostri placitum non teneant qui in aliquo missatico directus est, donec ipse reversus fuerit.

De his qui iustitiam facere renuunt.

Ibid. c. 11. XIII. Vt ubicunque Missi nostri aut Episcopum aut Comitem aut Abbatem vel alium quemlibet quocunque honore præditum invenerint qui iustitiam facere noluerit vel prohibuerit, de ipsius rebus vivant quandiu in eo loco fuerint ubi iustitiam facere debent.

De furto vel de minoribus causis.

Ibid. tit. 11. c. 25. XIV. De furto vel de minoribus causis statuimus, si ille cuius causa jurata fuit dicere voluerit de eo qui juravit quòd se scienter perjurasset, campo vel cruce contendat. Et si ille qui juravit victus fuerit quòd sciens perjurasset, suprascriptæ sententiæ subjaceat. Et si ille qui criminavit illi alij, perjurium non approbaverit, legem suam cui perjuratum esse dixerit persolvat. De majoribus verò causis lex quæ à longo tempore fuit observetur.

De perjuriis.

Ibid. tit. 11. c. 34. XV. Si quis perjurium fecerit, nullam redemptionem ei facere liceat, nisi manum perdat. Et si ille qui prius illud factum.

cramentum jurat de illo perjurio probatus fuerit, & aliquis de suis juratoribus dixerit quòd nesciens se ibidem perjurasset, aut hoc apud iudicium Dei approbet verum esse, aut similiter manum perdat. De cuius autem causa perjurium fecerit, sicut lex loci illius ubi perjurium factum est à longo tempore fuerit, de suo pretio emendare studeat.

De Ecclesiis baptismalibus.

XVI. Vt Ecclesiæ baptismales seu oracula, qui eas à longo tempore restauraverint, mox iterum eas restaurent, & tam curtis regia quam Longobardi tales ibi habeant dominationes qualis illorum à longo tempore fuerit consuetudo.

De potestate Episcoporum, & de negligentia eorum emendanda per Comites.

XVII. Vt Pontifex unusquisque ordinet & disponat Ecclesiam suam canonico ordine, & sacerdotes suos vel Clericos distringat canonico ordine vivere. Et si quis Pontifex Clericos suos canonico ordine distringere noluerit, & si illi ad secularem pertransierint habitum, quod canones Clericos prohibent facere, Comes qui in illo loco ordinatus fuerit distringat illos in omnibus ad suam partem sicut alios exercitales.

De monasteriis virorum & puellarum.

XVIII. Monasteria virorum ac puellarum, tam quæ in mundo palatii esse noscuntur, vel etiam in mundo Episcopi vel ceterorum hominum, distringat unusquisque in cuius mundo sunt ut regulariter vivant.

De xenodochiis.

XIX. Similes in xenodochiis, cuiuslibet sint, fratres in omnibus pascantur juxta possibilitatem locorum illorum.

De restaurandis Ecclesiis & pontibus.

XX. Vt de restauratione Ecclesiæ & ponte faciendo aut strata restauranda omnia generaliter faciant homines ut antiqua consuetudo fuit, & non antè ponatur emunitas, nec pro hac re ulla occasio perveniat.

De Presbyteris extraneis non recipiendis absque dimissoria litteris sui Episcopi.

XXI. De Presbyteris qui de alia provincia veniunt, ut nullus eos debeat recipere sine dimissorio Episcopi sui.

De his qui res suas alienant.

XXII. De illis hominibus qui res suas alienaverint ubicunque, & super eas resistent, distringat eos Comes per excubias publicas, sicut lex continet.

De his qui res suas fraudulenter Ecclesiis delegant.

Ibid. c. 3. XXIII. Placuit nobis ut liberi homines, qui non propter paupertatem, sed ob vitandam reipublicæ utilitatem, fraudulenter ac ingeniosè res suas Ecclesiis delegant, easque denuo sub censu utendas recipiunt, ut quousque ipsas res possident, hostem & reliquas functiones publicas faciant. Quòd si iusta facere neglexerint, licentiam eos distringendi Comitibus permittimus per ipsas res nostra non resistente emunitate, ut status & utilitas regni huiusmodi adinventionibus non infirmetur.

De eo qui alterius proprietatem emerit.

Ibid. c. 4. XXIV. Volumus ut similis mensura in laicali ordine de hac re servetur, videlicet ut si quis alterius proprietatem, qui hostem facere potest, emerit, aut quovis modo ad eum pervenerit, eique ad utendum eam dimiserit, si negligens de hoste fuerit, per ipsas res à Comite distringatur, ut quoquo modo publica non minoretur utilitas.

De libero homine qui se in servitium tradiderit.

Ibid. c. 5. XXV. Videtur nobis ut quicumque liber homo ingeniosè in servitium alicui se tradiderit, is qui eum receperit, hoc quod ille qui se in servitio tradidit in publico per antiquam consuetudinem facere debuit adimpleat.

De his qui res suas aliis in fraudem delegant.

Ibid. c. 6. XXVI. De his personis qui suas res ideo in alienam personam delegant ut ad placitum venire non cogantur, & ut mala qui facta habent non emendentur, quòd si apparuerit ideo delegasse ne iustitiam faciant, volumus ut ipsæ res in bannum nostrum mittantur quousque ille qui eas habet auctorem in placitum adducat, & sic de malefactore iustitiam faciant.

De divisione hereditatis inter fratres, & ut servitium regale faciant.

Ibid. c. 7. XXVII. Præcipimus de his fratribus qui in nostris & Romanis finibus in paternam seu maternam succedunt hereditatem, si contigerit quòd unus eorum ecclesiasticæ militiæ sit mancipatus, & idcirco is qui seculariter militare debuerat, ut se à defensione regni nostri subtrahat, in nostris finibus partem substantiæ in portionem suscipere dissimulaverit, idcirco ut neque à Comite distringi valeat, ubicunque suos Comes eum invenerit, licentiam distringendi ei concedimus, ita ut primum

fideiussorem donet ut ad placitum suum veniat, & bannum nostrum persolvat. Si verò fideiussorem non invenerit, tandiu sub custodia per Comitem teneatur quousque aut fideiussorem inveniat aut bannum nostrum per solutum habeat.

De liberis hominibus qui mobile suum in alienam potestatem transferunt.

XXVIII. De liberis hominibus qui in alienam potestatem mobile suum transferunt, ut causatores eorum eos pignorare non possint, placet nobis ut res eorum inscendantur quousque venientes ad audientiam iustitiam faciant. Si verò venire contempserint, secundum Capitulare Domini ac genitoris nostri de rebus eorum agatur. Nam & de rebus eorum habita a estimatione damnum quaesitori faciatur. Qui verò illud mobile recepit, si hoc per sacramentum probare non potuerit quòd propter iustitiam alterius differendam illud mobile non recepisset, bannum nostrum persolvat. De fratribus namque qui simul in paterna seu materna hereditate communiter vivunt, nolentes substantiam illorum dividere ob hanc occasionem ut unus tantum eorum in hostem vadat, volumus ut si solus est, vadat. Si autem duo, similiter. Si verò tres fuerint, unus remaneat. Et si numerus ultra tres fratres increverit, unus semper propter domesticam curam atque rerum communium excellentiam remaneat. Si verò inter eos aliqua fuerit orta contentio quis eorum expeditionem facere debeat, tunc prohibemus ut nemo illorum remaneat. In ætate quoque illorum lex propria servetur. Similiter & in nepotibus hæc conditio teneatur.

De eo qui se reclamaverit super Episcopum.

XXIX. Ut qui se reclamaverit super Pontificem qui iustitiam habeat ad requirendum, dirigat illum Comes aut per Missum suum aut per epistolam ad ipsum Pontificem. Et si Episcopus ipse Francus aut Longobardus distulerit ad iustitiam faciendam, tunc iuxta ut Episcopi elegerint, ipsi sibi ubi consuetudo fuerit pignorandi à longo tempore, ut in antea in eo modo sit pro iustitia facienda. Et hoc statuimus, ut ubicunque substantiam Pontifex habuerit, Advocatum habeat in ipso comitatu, ut absque tarditate iustitiam faciat & suscipiat. Et talis sit ipse Advocatus, liber homo, bonæ opinionis laicus, aut Clericus, qui sacramentum pro causa Ecclesiæ quam peregerit, deducere possit iuxta qualitatem substantiæ, sicut lex illorum habet.